

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№4 (2)

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

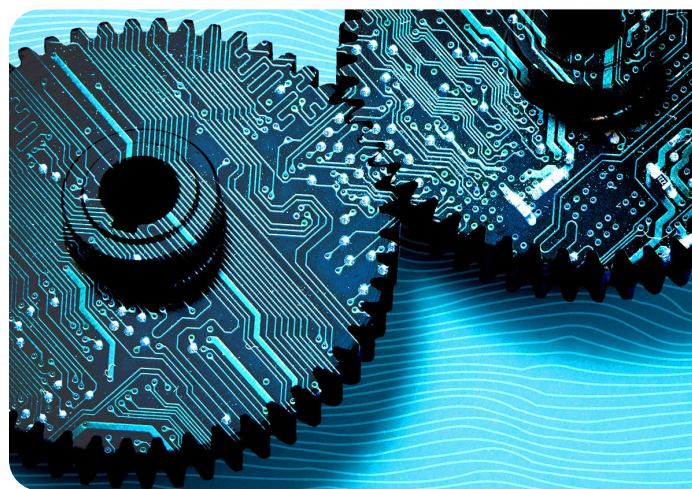
ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Muhammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

BYUDJET SUBYEKTLARI ISHTIROKINI QISQARTIRISH ASOSIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	16
PhD. Mahmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASTERLASHTIRISH SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODEL: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL.....	25
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz Maxmudovich	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL OQIMLARI AUDITINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI.....	30
Atamurodov Saidmurad Yaxyoyevich, Sindarova Aziza Musurmon qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	42
Xasanov Sardor Xazratkulovich	
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	50
Axmedov Xasanjon Muxamadovich	
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	55
Axmedov Xasanjon Muxamadovich	
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI.....	60
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	65
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDIT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	70
Xamidova Zarifa Urol qizi	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	74
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
XIZMATLAR SEKTORI RIVOJLANISHINING KAMBAG'ALLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMI.....	77
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboyevich	
BIZNES JARAYONLARINI MONITORING QILISH TIZIMINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	84
Dadajonova Madina Ravshan qizi	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	89
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASTERLASHTIRISH SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODEL: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL.....	94
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz	
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI.....	100
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
IMPROVING THE EFFICIENCY OF BANKS' GREEN FINANCING IN UZBEKISTAN AND KAZAKHSTAN.....	105
Maxmudov Rahimjon	
MAHALLIY BUDJETLAR MUSTAQILLIGINI TAKOMILLASHTIRISH VA YANADA OSHIRISH.....	109
Abduraxmonova Gulmira	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR.....	114
Teshabayev Dilmurod Boxodir o'g'li	

FARG 'ONA VILOYATINING INNOVATSION RIVOJLANISHI.....	120
Tuychieva Odina Nabiyeвна	
INDICATORS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE "GREEN" ECONOMY.....	131
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	140
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAJRIBASI VA UNING QIYOSIY TAHLILI.....	144
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	149
Xasanov Sardor Xazratkulovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI	156
Odinayev Ravzatullo Asatulloevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	161
Karimov Alibek Valievich	

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Karimov Alibek Valievich
Mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya: Mazkur maqolada kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda kichik biznes faoliyatida uchraydigan moliyaviy xavf-xatarlar, ularning yuzaga kelish omillari hamda korxonalarining barqaror rivojlanishiga ta'siri yoritilgan. Moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda ichki nazorat tizimi, moliyaviy rejalashtirish, risklarni baholash, likvidlikni boshqarish, qarz yuklamasini me'yorlashtirish va raqamli boshqaruv vositalaridan foydalanishning ahamiyati asoslab berilgan. Shuningdek, kichik biznes subyektlarida moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish, moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash va tashqi iqtisodiy o'zgarishlarga moslashuvchanlikni oshirishga xizmat qiluvchi amaliy yondashuvlar taklif etilgan. Tadqiqot natijalari kichik biznesda moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish iqtisodiy samaradorlikni oshirish, raqobatbardoshlikni mustahkamlash va tadbirkorlik faoliyatining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: kichik biznes, moliyaviy xavfsizlik, moliyaviy barqarorlik, risklarni boshqarish, ichki nazorat, moliyaviy rejalashtirish, likvidlik, qarz majburiyatlari, iqtisodiy samaradorlik, raqamli boshqaruv.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы совершенствования механизмов обеспечения финансовой безопасности субъектов малого бизнеса. В исследовании раскрываются финансовые риски, возникающие в деятельности малого бизнеса, факторы их формирования, а также их влияние на устойчивое развитие предприятий. Обоснована значимость системы внутреннего контроля, финансового планирования, оценки рисков, управления ликвидностью, нормализации долговой нагрузки и применения цифровых инструментов управления в обеспечении финансовой безопасности. Кроме того, предложены практические подходы, направленные на рациональное использование финансовых ресурсов, укрепление финансовой устойчивости и повышение адаптивности субъектов малого бизнеса к внешним экономическим изменениям. Результаты исследования показывают, что совершенствование механизмов обеспечения финансовой безопасности в малом бизнесе является важным фактором повышения экономической эффективности, укрепления конкурентоспособности и обеспечения долгосрочной устойчивости предпринимательской деятельности.

Ключевые слова: малый бизнес, финансовая безопасность, финансовая устойчивость, управление рисками, внутренний контроль, финансовое планирование, ликвидность, долговые обязательства, экономическая эффективность, цифровое управление.

Abstract: This article analyzes the issues of improving the mechanisms for ensuring the financial security of small business entities. The study examines the financial risks arising in small business activities, the factors causing them, and their influence on the sustainable development of enterprises. The significance of the internal control system, financial planning, risk assessment, liquidity management, debt burden regulation, and the use of digital management tools in ensuring financial security is substantiated. In addition, practical approaches aimed at the rational use of financial resources, strengthening financial stability, and increasing the adaptability of small business entities to external economic changes are proposed. The results of the study show that improving the mechanisms for ensuring financial security in small business is an important factor in increasing economic efficiency, strengthening competitiveness, and ensuring the long-term sustainability of entrepreneurial activity.

Keywords: small business, financial security, financial stability, risk management, internal control, financial planning, liquidity, debt obligations, economic efficiency, digital management.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida kichik biznes subyektlari milliy iqtisodiyotning eng faol, moslashuvchan va raqobatbardosh qatlamlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Ular yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish, ichki bozorni tovar va xizmatlar bilan to'ldirish, hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytirish hamda tadbirkorlik muhitini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, xususiy sektor ulushini oshirish va innovatsion faoliyatni rag'batlantirish jarayonlarida kichik biznesning roli yanada ortib bormoqda. Biroq mazkur subyektlarning samarali faoliyat yuritishi faqat ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish hajmlariga emas, balki ularning moliyaviy jihatdan qanchalik himoyalanganligi va barqaror boshqarilayotganligiga ham bevosita bog'liqdir.

Moliyaviy xavfsizlik kichik biznes subyektining ichki va tashqi iqtisodiy tahdidlarga qarshi turish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish, to'lovga qobiliyatlilikni saqlab qolish, likvidlikni ta'minlash hamda uzoq muddatli rivojlanish imkoniyatlarini mustahkamlash darajasini ifodalaydi. Agar korxonalar o'z moliyaviy barqarorligini ta'minlay olmasa, u holda bozordagi o'zgarishlar, inflyatsiya, kredit foizlarining ortishi, xomashyo narxining ko'tarilishi, talabning pasayishi yoki soliq yukining oshishi kabi omillar uning faoliyatiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash bugungi kunda kichik biznesning oddiy buxgalteriya yoki hisob-kitob masalasi emas, balki strategik boshqaruvning muhim yo'nalishiga aylanmoqda.

Kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligiga ta'sir etuvchi omillar ko'p qirrali xarakterga ega. Bir tomondan, ichki omillar, ya'ni moliyaviy rejalashtirishning sustligi, pul oqimlarini samarasiz boshqarish, ichki nazorat tizimining zaifligi, qarz yuklamasining me'yoridan oshib ketishi va foyda taqsimotidagi nomutanosiblik xavf manbai bo'lib xizmat qiladi. Ikkinchi tomondan, tashqi omillar, jumladan, bozor konyunkturasining o'zgaruvchanligi, bank-moliya tizimidagi cheklovlar, inflyatsion bosim, raqobatning kuchayishi va normativ-huquqiy talablarning yangilanib borishi ham kichik biznes subyektlari uchun qo'shimcha tahdidlarni yuzaga keltiradi. Aynan shu omillar moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlarini ilmiy asosda takomillashtirish zaruratini keltirib chiqarmoqda.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, kichik biznesning moliyaviy jihatdan zaifligi nafaqat alohida korxonaning faoliyatiga, balki hududiy iqtisodiy barqarorlikka, bandlik darajasiga va investitsion muhitga ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish masalasi zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur maqolaning maqsadi kichik biznes subyektlarida moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashning mavjud muammolarini tahlil qilish, unga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va samarali mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalarni ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash masalasi iqtisodiy nazariya va amaliyotda keng o'rganilgan bo'lib, ushbu yo'nalishda turli ilmiy yondashuvlar shakllangan. Xususan, Joseph E. Stiglitz moliyaviy bozorlar nomukammalligi va axborot assimetriyasi kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini asoslab bergan. Uning tadqiqotlariga ko'ra, kredit bozoridagi axborot nomutanosibligi kichik korxonalar uchun moliyaviy resurslarga kirishni cheklaydi va bu ularning xavfsizligini zaiflashtiradi.

Frederic S. Mishkin moliyaviy tizim barqarorligi va risklarni boshqarish mexanizmlarini chuqur tahlil qilib, moliyaviy institutlarning samarali faoliyati iqtisodiy subyektlarning, jumladan kichik biznesning xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi. Uning fikricha, moliyaviy vositachilik tizimi rivojlanmagan sharoitda kichik biznes subyektlari yuqori risk ostida faoliyat yuritadi.

Asli Demirgüç-Kunt va Ross Levine tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda moliyaviy rivojlanish va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik asoslab berilgan. Ular kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy xizmatlar infratuzilmasining kengayishi iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashini ko'rsatadi. Ayniqsa, 2008-yildagi global moliyaviy inqirozdan keyingi davrda kichik biznesni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati yanada ortgani ta'kidlanadi.

Muhammad Yunus tomonidan ilgari surilgan mikro moliyalashtirish konsepsiyasi kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda muhim innovatsion yondashuv sifatida qaraladi. U Bangladesh tajribasi asosida kichik kreditlar orqali kambag'al qatlamlarni tadbirkorlikka jalb etish va ularning moliyaviy barqarorligini oshirish mumkinligini isbotlagan.

OECD tashkiloti hisobotlarida kichik va o'rta biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda institutsional muhit, soliq siyosati va davlat qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining o'ri alohida qayd etilgan. Xususan, OECD 2020-yilgi hisobotida kichik biznes uchun moliyaviy inklyuziyani kengaytirish, raqamli moliya vositalarini joriy etish va risklarni diversifikatsiya qilish zarurligi ta'kidlangan.

Douglas W. Diamond va Philip H. Dybvig tomonidan ishlab chiqilgan bank tizimi barqarorligi modeli moliyaviy vositachilikning iqtisodiyotdagi ahamiyatini ochib beradi. Ularning nazariyasiga ko'ra, banklar likvidlik risklarini boshqarish orqali iqtisodiy subyektlarning moliyaviy xavfsizligini ta'minlaydi. Bu yondashuv kichik biznes subyektlari uchun ham dolzarb hisoblanadi.

Shuningdek, Robert C. Merton tomonidan ishlab chiqilgan moliyaviy innovatsiyalar va risklarni boshqarish nazariyalari kichik biznes uchun zamonaviy moliyaviy instrumentlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. U moliyaviy risklarni samarali boshqarish orqali korxonalar barqarorligini oshirish mumkinligini asoslaydi.

Zamonaviy tadqiqotlarda raqamli transformatsiya jarayonlari ham alohida o'rin egallaydi. Erik Brynjolfsson va Andrew McAfee raqamli texnologiyalar iqtisodiy samaradorlikni oshirish bilan birga kichik biznes subyektlarining moliyaviy boshqaruv tizimini optimallashtirishini ta'kidlaydi. Ularning fikricha, Big Data va sun'iy

intellekt asosidagi tahlillar moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Yuqoridagi ilmiy yondashuvlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash ko'p omilli jarayon bo'lib, u moliyaviy infratuzilma rivoji, institutsional muhit, innovatsion texnologiyalar va samarali risk menejment tizimlariga bevosita bog'liq. Shu sababli, mazkur yo'nalishda kompleks yondashuvlarni ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish masalasini chuqur tahlil qilish uchun bir-birini to'ldiruvchi umumilmiy va maxsus iqtisodiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi tanlanayotganda kichik biznes faoliyatining ko'p omilli xususiyati, moliyaviy xavfsizlikning murakkab tarkibiy tuzilishi hamda ichki va tashqi tahdidlarning bir-biri bilan o'zaro bog'liqligi asos qilib olindi. Shu nuqtayi nazardan, tadqiqotda moliyaviy xavfsizlik alohida moliyaviy ko'rsatkich emas, balki barqarorlik, likvidlik, to'lovga qobiliyatlilik, rentabellik va boshqaruv samaradorligini birlashtiruvchi yaxlit iqtisodiy kategoriya sifatida talqin qilindi.

Tadqiqotning dastlabki bosqichida nazariy tahlil usuli qo'llanildi. Ushbu usul yordamida iqtisodiy xavfsizlik, moliyaviy xavfsizlik, kichik biznesni boshqarish, risklarni minimallashtirish va moliyaviy barqarorlikka oid ilmiy manbalar o'rganildi. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali kichik biznes subyektlarida moliyaviy xavfsizlikni shakllantiruvchi asosiy yondashuvlar, ilmiy qarashlar va muammoli jihatlar aniqlashtirildi. Bu jarayon mavzuning nazariy asosini mustahkamlash, muammo doirasini aniqlash va tadqiqotning asosiy yo'nalishlarini belgilash imkonini berdi.

Tadqiqotda tizimli yondashuv usuli ham muhim o'rin egalladi. Mazkur yondashuv asosida kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligi o'zaro bog'langan elementlar tizimi sifatida ko'rib chiqildi. Jumladan, pul oqimlari, daromad va xarajatlar nisbati, qarz majburiyatlari, investitsion faollik, ichki nazorat, moliyaviy rejalashtirish va boshqaruv qarorlari yagona tizimning tarkibiy qismlari sifatida tahlil qilindi. Tizimli yondashuv moliyaviy xavfsizlikka ta'sir qiluvchi omillarni ajratib o'rganish bilan birga, ularning o'zaro ta'siri va korxonaning umumiy faoliyatiga ko'rsatadigan ta'sirini baholash imkonini yaratdi.

Shuningdek, taqqoslash usulidan ham foydalanildi. Ushbu usul yordamida kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda qo'llanilayotgan yondashuvlar, boshqaruv mexanizmlari va amaliy vositalar o'zaro solishtirildi. Taqqoslash natijasida moliyaviy rejalashtirishga e'tibor qaratadigan korxonalarda likvidlik darajasi yuqoriroq, qarzga bog'liqlik darajasi nisbatan pastroq va risklarga nisbatan moslashuvchanlik kuchliroq ekanligi aniqlandi. Aksincha, moliyaviy boshqaruvi tartibga solinmagan subyektlarda qarzdorlik, pul oqimi uzilishlari va to'lov intizomi bilan bog'liq muammolar ko'proq kuzatilishi ma'lum bo'ldi.

Tadqiqot davomida tahlil va sintez usullaridan ham keng foydalanildi. Tahlil usuli yordamida kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi ichki va tashqi omillar alohida komponentlarga ajratilib o'rganildi. Xususan, kredit resurslaridan foydalanish darajasi, ichki nazorat sifati, xarajatlar tarkibi, inflyatsiya ta'siri, bozor noaniqligi va fiskal yuklama alohida tahlil qilindi. Sintez usuli esa ushbu omillarni yagona nazariy va amaliy konsepsiya doirasida umumlashtirish, ular asosida moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha yaxlit xulosalar chiqarish imkonini berdi [1].

Bundan tashqari, tadqiqotda mantiqiy umumlashtirish va ilmiy abstraksiya usullari qo'llanildi. Ushbu usullar orqali kichik biznes subyektlarida moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashning universal tamoyillari shakllantirildi. Ya'ni, turli xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatidagi alohida farqlarga qaramay, ularning moliyaviy xavfsizligini mustahkamlash uchun umumiy bo'lgan mexanizmlar ajratib ko'rsatildi. Bular qatoriga moliyaviy intizomni kuchaytirish, boshqaruvda tezkorlikni ta'minlash, risklarni erta aniqlash, moliyaviy rezervlarni shakllantirish va zamonaviy raqamli boshqaruv vositalaridan foydalanish kiritildi.

Shu tariqa, tadqiqotda qo'llanilgan metodlar kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini har tomonlama yoritish, mavjud muammolarni tizimli baholash hamda amaliy ahamiyatga ega bo'lgan taklif va tavsiyalarni ishlab chiqish uchun zarur ilmiy asosni yaratdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligi ko'p jihatdan ularning moliyaviy boshqaruv tizimi qay darajada izchil tashkil etilganiga bog'liq. Tahlil davomida aniqlanishicha, moliyaviy xavfsizlikka salbiy ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillar sifatida aylanma mablag'larning yetishmasligi, pul oqimlarining nomutanosibligi, qisqa muddatli qarz majburiyatlarining ortib borishi, ichki nazorat tizimining sustligi va moliyaviy rejalashtirishning yetarli darajada yo'lga qo'yilmaganligi namoyon bo'ladi. Ayniqsa, daromadlarning mavsumiy yoki notekis shakllanishi bilan xarajatlarning doimiy tusga egaligi o'rtasidagi tafovut kichik biznes subyektlarida moliyaviy tavakkalchilikning kuchayishiga olib kelishi kuzatildi. Bu holat korxonaning to'lovga qobiliyatlilikiga bevosita ta'sir ko'rsatib, uning operatsion barqarorligini pasaytiradi.

Natijalar shuni ham tasdiqladiki, kichik biznes subyektlarida moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashning muhim sharti bu moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishdir. Moliyaviy boshqaruv amaliyotida xarajatlarni maqbullashtirish, foyda va zarar nisbatini muntazam tahlil qilish, qisqa va uzoq muddatli moliyaviy majburiyatlarni muvozanatlashtirish hamda zaxira mablag'larni shakllantirishga yetarli e'tibor qaratilgan korxonalarda moliyaviy barqarorlik darajasi nisbatan yuqori ekanligi aniqlandi. Aksincha, nazoratsiz qarzlarni, rejasiz investitsion qarorlar va tushumlarning maqsadsiz taqsimlanishi moliyaviy xavfsizlikni susaytiruvchi asosiy sabablar sifatida qayd etildi. Shu bilan birga, ichki resurslarni oqilona boshqarish imkoniyatlari mavjud bo'lsa-da, ko'plab kichik biznes subyektlarida ushbu imkoniyatlardan yetarli darajada foydalanilmayotgani ma'lum bo'ldi [2].

Tadqiqot natijalariga ko'ra, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda ichki nazorat mexanizmlarining roli nihoyatda katta. Hisob-kitoblar, xarajatlar, qarzdorlik holati va pul oqimlari ustidan muntazam monitoring olib boriladigan subyektlarda tavakkalchilik darajasi pastroq bo'lishi kuzatildi. Ichki nazoratning mavjudligi rahbariyatga moliyaviy muammolarni ularning dastlabki bosqichidayoq aniqlash, salbiy tendensiyalarni erta baholash va tezkor choralar ko'rish imkonini beradi. Biroq amaliyotda ayrim kichik biznes subyektlarida ichki nazorat faqat rasmiy xarakterda bo'lib, moliyaviy qarorlar ko'pincha qisqa muddatli manfaatlardan kelib chiqib qabul qilinadi. Bu esa umumiy moliyaviy himoyalarni darajasini pasaytiradi.

Shuningdek, tadqiqot davomida raqamli boshqaruv vositalaridan foydalanish moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlovchi samarali omillardan biri ekanligi aniqlandi. Buxgalteriya, budjetlashtirish, pul oqimlarini monitoring qilish va risklarni baholash jarayonlarida raqamli texnologiyalarni qo'llash boshqaruv qarorlarining aniqligi va tezkorligini oshiradi. Raqamli vositalardan foydalanuvchi kichik biznes subyektlarida moliyaviy ma'lumotlarning shaffofligi, nazorat qilinuvchanligi va tahliliy imkoniyatlari kengroq bo'lishi kuzatildi. Bu esa tashqi iqtisodiy o'zgarishlarga nisbatan moslashuvchanlikni kuchaytirib, korxonaning umumiy moliyaviy xavfsizligini mustahkamlaydi [3].

Natijalar asosida shuni aytish mumkinki, kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirishda kompleks yondashuv zarur. Faqat bitta omilni yaxshilash bilan barqaror moliyaviy himoya tizimini yaratib bo'lmaydi. Buning uchun moliyaviy rejalashtirishni takomillashtirish, ichki nazoratni kuchaytirish, qarz boshqaruvini tartibga solish, likvidlikni monitoring qilish, risklarni oldindan aniqlash va raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish o'zaro uyg'un holda amalga oshirilishi lozim. Ana shunday yondashuv kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini oshirish, ularning raqobatbardoshligini mustahkamlash va uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanishiga zamin yaratadi [4].

Olingan natijalar kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash masalasi alohida bir moliyaviy ko'rsatkich yoki qisqa muddatli boshqaruv chorasi bilan cheklanmasligini ko'rsatadi. Aksincha, bu jarayon korxonaning umumiy iqtisodiy boshqaruv sifati, moliyaviy intizomi, ichki nazorat darajasi va tashqi muhitdagi o'zgarishlarga moslasha olish salohiyati bilan chambarchas bog'liq. Shu nuqtayi nazardan qaralganda, moliyaviy xavfsizlik kichik biznesning joriy faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi vosita emas, balki uning barqaror rivojlanishini belgilovchi strategik omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, kichik biznes subyektlari ko'pincha cheklangan kapital, kam zaxira fondlari va bozor tebranishlariga yuqori sezuvchanlik sharoitida faoliyat olib boradi. Shu sababli moliyaviy xavfsizlik mexanizmlarining sustligi ularda yirik korxonalariga nisbatan ancha tez va chuqur salbiy oqibatlarni yuzaga keltiradi [5].

Muhokama natijasida shuni alohida ta'kidlash lozimki, kichik biznesda moliyaviy xavfsizlikka tahdid soluvchi omillar ko'pincha bir vaqtning o'zida bir necha yo'nalishda namoyon bo'ladi. Masalan, moliyaviy rejalashtirishning sustligi nafaqat pul oqimlari uzilishiga, balki qarz majburiyatlarining ortishiga, likvidlikning pasayishiga va operatsion qarorlarning samarasizlashishiga ham olib keladi. Xuddi shuningdek, ichki nazoratning zaifligi moliyaviy resurslardan maqsadsiz foydalanish, hisobotlarning ishonchliliigi pasayishi va xarajatlar ustidan nazoratning susayishi bilan bog'liq muammolarni kuchaytiradi. Demak, moliyaviy xavfsizlikka ta'sir qiluvchi tahdidlar alohida-alohida emas, balki bir-birini kuchaytiruvchi omillar tizimi sifatida ko'rilishi lozim [6].

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda boshqaruv madaniyati va rahbarlarning moliyaviy savodxonligi alohida ahamiyatga ega. Amaliyotda ayrim korxonalarda moliyaviy boshqaruv professional tahlil va prognozlashga emas, balki qisqa muddatli ehtiyojlar va tajribaviy qarorlarga asoslanadi. Bu esa korxonaning istiqboldagi moliyaviy holatini oldindan ko'ra bilish imkoniyatini cheklaydi. Vaholanki, kichik biznes sharoitida moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlash uchun rahbariyatning risklarni erta aniqlash, xarajatlar va tushumlar o'rtasidagi mutanosiblikni baholash, rezerv fondlarni shakllantirish va qarz siyosatini oqilona yuritish bo'yicha tizimli yondashuvga ega bo'lishi zarur. Demak, moliyaviy xavfsizlik faqat tashqi iqtisodiy omillarga bog'liq emas, balki boshqaruv sifati bilan ham bevosita belgilanadi.

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat aniqlandi. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini mustahkamlash uchun an'anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda raqamli boshqaruv vositalaridan foydalanish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalar moliyaviy

ma'lumotlarni tezkor yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish va nazorat qilish imkonini berib, boshqaruvdagi subyektivlikni kamaytiradi. Bu esa ayniqsa resurslari cheklangan kichik biznes uchun katta ustunlik yaratadi. Biroq raqamlashtirishning o'zi yetarli emas. U samarali natija berishi uchun moliyaviy intizom, aniq reglamentlar, ichki javobgarlik va boshqaruv madaniyati bilan birgalikda joriy etilishi kerak. Aks holda, texnologik vositalar mavjud bo'lsa ham, ularning amaliy samarasi past bo'lib qoladi [7].

Shuningdek, moliyaviy xavfsizlik mexanizmlarini takomillashtirishda tashqi institutsional muhitning ham roli katta ekanligi kuzatiladi. Kichik biznes subyektlari bank kreditlaridan foydalanish, soliq yuklamasini boshqarish, sug'urta va kafolat instrumentlaridan foydalanish, davlat qo'llab-quvvatlash dasturlariga ulanish orqali o'z moliyaviy xavfsizligini mustahkamlashi mumkin. Shu bois ichki boshqaruv choralarini tashqi iqtisodiy imkoniyatlar bilan uyg'unlashtirish masalasi dolzarbdir. Umuman olganda, tadqiqot natijalari kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish faqat bir martalik choralar orqali emas, balki kompleks, tizimli va uzluksiz boshqaruv faoliyati orqali amalga oshirilishi lozimligini ko'rsatadi [8].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish bugungi iqtisodiy sharoitda alohida dolzarb ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi. Kichik biznes iqtisodiyotning eng harakatchan va moslashuvchan bo'g'inlaridan biri bo'lishiga qaramay, u moliyaviy jihatdan nisbatan zaif tuzilma sifatida turli ichki va tashqi tahdidlarga ko'proq duch keladi. Ayniqsa, aylanma mablag'larning yetishmasligi, pul oqimlarining notekisligi, qarz yuklamasining ortib borishi, ichki nazoratning sustligi va moliyaviy rejalashtirishning yetarli darajada yo'lga qo'yilmaganligi ushbu subyektlarning barqaror rivojlanishiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu jihatdan moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash masalasi kichik biznes faoliyatining alohida yo'nalishi emas, balki uning umumiy iqtisodiy barqarorligini ifodalovchi strategik boshqaruv komponenti sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, kichik biznes subyektlarida moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlash uchun eng avvalo moliyaviy boshqaruvning tizimli va oldindan rejalashtirilgan modelini shakllantirish zarur. Moliyaviy xavfsizlikning samarali mexanizmlari korxonaning daromad va xarajatlarini muvofiqlashtirish, likvidlikni nazorat qilish, qarz majburiyatlarini me'yorlashtirish, rezerv mablag'larni shakllantirish va risklarni oldindan baholash kabi yo'nalishlar bilan chambarchas bog'liqdir. Ayniqsa, ichki nazorat tizimini kuchaytirish, moliyaviy intizomni mustahkamlash va tezkor monitoringni joriy etish kichik biznes subyektlariga moliyaviy tahdidlarni dastlabki bosqichda aniqlash hamda ularni bartaraf etish imkonini beradi. Bu esa korxonaning nafaqat joriy to'lov qobiliyatini, balki uzoq muddatli iqtisodiy barqarorligini ham ta'minlaydi [9].

Shuningdek, tadqiqot natijalari raqamli boshqaruv vositalarining moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashdagi ahamiyatini ham tasdiqladi. Buxgalteriya, budjetlashtirish, pul oqimlarini tahlil qilish, xarajatlar nazorati va moliyaviy hisobotlarni avtomatlashtirish orqali kichik biznes subyektlari boshqaruv samaradorligini oshirishi mumkin. Raqamli texnologiyalar ma'lumotlarning aniqligi, shaffofligi va tezkor tahlil qilinishini ta'minlash orqali moliyaviy qarorlar sifatini yaxshilaydi. Biroq raqamlashtirishning o'zi mustaqil yechim emas. U boshqaruv madaniyati, moliyaviy savodxonlik va ichki javobgarlik bilan uyg'unlashgan holda qo'llanilgandagina amaliy natija beradi. Shu bois kichik biznesda moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlashda inson omili va texnologik yondashuv bir-birini to'ldiruvchi vositalar sifatida qaralishi lozim [10].

Yana bir muhim xulosa shundaki, kichik biznes subyektlarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish faqat korxonada ichidagi boshqaruv choralarini bilan chegaralanib qolmasligi kerak. Tashqi institutsional muhit, kredit resurslariga kirish imkoniyati, soliq siyosatining barqarorligi, sug'urta mexanizmlari va davlat tomonidan ko'rsatiladigan qo'llab-quvvatlash dasturlari ham bu jarayonda muhim rol o'ynaydi. Ichki boshqaruvning samarali mexanizmlari tashqi iqtisodiy imkoniyatlar bilan uyg'unlashgandagina kichik biznes subyektlari yanada mustahkam moliyaviy himoya tizimini shakllantira oladi. Shunday qilib, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash va ularning uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Bayboboyeva F. Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarida moliyaviy xavfsizlikni tashkil etish jarayoni. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 2023.
2. Jalilov A.A. Kichik biznesni davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlashning asosiy shakllari. Iqtisodiyot va ta'lim, 2016.
3. Tursunov B. Financial Security in Small Business in Period of Digital Economy: In Case of Uzbekistan. Proceedings of the International Conference on Future Networks and Distributed Systems, 2023.

4. Stiglitz J.E. Information and the Change in the Paradigm in Economics. – American Economic Review, 2002.
5. Mishkin F.S. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. – Pearson, 2016.
6. Demirgüç-Kunt A., Levine R. Finance and Growth: Theory and Evidence. – Handbook of Economic Growth, 2008.
7. Yunus M. Banker to the Poor: Micro-Lending and the Battle Against World Poverty. – PublicAffairs, 2003.
8. OECD. Financing SMEs and Entrepreneurs 2020: An OECD Scoreboard. – Paris, 2020.
9. Diamond D.W., Dybvig P.H. Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity. – Journal of Political Economy, 1983.
10. Merton R.C. Continuous-Time Finance. – Blackwell, 1990.
11. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age. – W.W. Norton & Company, 2014.
12. Economic Security Threats to Small Businesses in Uzbekistan. Science and Research, 2025.
13. O'zbekiston Respublikasining 02.05.2012 yildagi "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi O'RQ-328-son Qonuni // URL: <https://lex.uz/docs/-2006789>

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100